

20.19x32.24	1/5	1 עמוד	מוסף - גלובס	G	06/09/2024	91468919-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

חלוץ היום

פרופ' יהודה פרל הניח את היסודות לבנייה המלאכותית הרבה לפני שהעולם דמיין שהיא תשנה את פניו • היום המדען עטור הפרסים מ־UCLA מפחד מאיך שייראה העתיד שלנו: "כשאני ממשיך לעבוד על זה אני חוטא לנכדיי" • בגיל 88 הוא מספר גם על הילדות בבני ברק ועל בנו העיתונאי שנחטף ונרצח

אלון פרל ואסף גלעד ← 8

25.85x31.18	2/5	עמוד 8	G גלובס - מוסף	06/09/2024	91468618-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

יצור היו שאחנו בונים עכשיו עלול להשתמש בנו בעתיד כמו חיות בית"

פרופ' יהודה פרל חגג השבוע 88, אבל ממשיך לעבוד ללא לאות על התחום שמעסיק את כולנו - הבינה המלאכותית • כמי שנחשב לאחד מאבותיה, וברזומה שלו עשרות פרסים יוקרתיים לאחר שנים באוניברסיטאות העילית בארה"ב, הוא גם יודע להזהיר: "אין לנו כלים לעצור אותה" • בראיון הוא מספר על המאבק באנטישמיות בקמפוסים, משתף בתחושת האשמה על רצח בנו בפקיסטן, ומתגעגע לעיר הולדתו בני ברק, שסבו היה ממייסדיה ◀ **אלון פרל ואסף גלעד**

← את פרופ' יהודה פרל פגשנו לראשונה לפני כמה שבועות בארוחת ערב שבת בלוס אנג'לס. במבט קצר קשה היה להבין עד כמה מיוחד האיש הזה. הוא שר, רוקר, שותה, לרגע אפילו נראה כמו מישהו שלא לוקח את החיים האלה יותר מדי ברצינות.

אבל האמת, כך הבנו בעיקר אחרי שנפרדנו, רחוקה מאוד משם. פרל הוא פרופסור למדעי המחשב וסטטיסטיקה באוניברסיטת קליפורניה בלוס אנג'לס (UCLA), ברזומה שלו אפשר למצוא עשרות פרסים יוקרתיים, והוא נחשב לאחד מאבות הבינה המלאכותית, כזה שראה את העולם שאנחנו הולכים אליו כבר לפני עשרות שנים. בנוסף, חייו מלווים בטרגדיה אחת שאי אפשר לשכוח - בנו, העיתונאי היהודי-אמריקאי דניאל פרל, נחטף ב-2002 בפקיסטן ונרצח בידי שובי.

25.22x30.32	3/5	9	עמוד	9	G גלובס - מוסף	06/09/2024	91468619-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790							

יהודה פרל (88)

אישי: אלמן + 3 ילדים ו-5 נכדים, גר בלוס אנג'לס
מקצועי: פרופסור למדעי המחשב וסטטיסטיקה באוניברסיטת קליפורניה בלוס אנג'לס; ב-2010 קיבל את פרס טיורינג (הנובל של תחום מדעי המחשב) "על תרומה יסודית לחקר בינה מלאכותית" ממיסדי בני ברק

היא מסתכלת בטקסט שהיא קראה, לוקחת משם אסוציאציות ועושה סלט שלם. לא הייתי הולך בכיוון שבו אנחנו הולכים, כי אני שואף לבינה מלאכותית כללית, מה שמכונה סופר אינטליג'נס. אני מאמין שזה יהיה עוד בימי חי, למרות שאני לא צעיר.

"אבל אנחנו צריכים להוסיף לה מרכיב שחסר לה כיום ונמצא אצל כל אחד ואחד מאיתנו - מודל מנטלי פנימי שמסייע לנו להסביר כיצד העולם העובד, שנרכש בזכות הניסיון שצברנו במהלך חיינו. לכן העתיד הוא היברידי - כלומר, מערכת בינה מלאכותית שעובדת עם כל הכוח הקיים של מודלי שפה באיתור תשובות לכל שאלה שמציגים לה, אבל כזו שמכילה בתוכה גם מודל של חוקים שלפיהם העולם פועל".

אם נתחבר לתחילת השיחה שלנו, ממה אתה חושש בעצם?

"היצור הזה בעתיד להשתמש בנו כמו חיות בית ואנחנו נשעשע אותו ונשרת אותו. כן, לדעתי הוא עשוי לרצות להשתלט על העולם. הוא יכול למשל להחליט שטוב לו לכבוש את אוקראינה או שנעים לו שנישא ארה"ב יוכל לשרת אותו. הוא לא יעשה זאת בצורה של כפייה: הוא יכול לשכנע את נשיא ארה"ב שלטובתו הוא צריך לבוא ולשרת את המערכת, בדיוק כפי שבעולם השיווק דוחפים לנו מוצרים שאיננו צריכים. עד שזה יקרה, ישתמשו בבינה

צורך להבין את הקשר בין הסימפטומים השונים, אלא את מידת הימצאותם בגוף החולה ואת מידת ההסתברות של כל אחד מהם כך שיהיה אפשר לכנות את הופעתם יחד כמלריה או איידס למשל. זו גם התיאוריה שהביאה לו כמעט יובל מאוחר יותר את הפרס היוקרתי ביותר במדעי המחשב, הקרוי על שמו של אלן טיורינג.

המאמר שפרסם פרל ב-1982 הניח את היסודות לעידן חדש בתחום הבינה המלאכותית שהחזיק כ-40 שנה. הוא גם הפך את התיאוריה שלו לכוון שהונחה ביסודות הבינה המלאכותית בשנות השמונים, התשעים ותחילת שנות האלפיים: מניתוח רפואי וביואינפורמטיקה ועד סיווג דוא"ל נכנס לתיקיות שונות, בהתאם לטקסטים המופיעים בהם.

אבל פרל לא הסתפק בזה. בהמשך הוא שכלל את התיאוריה כך שהיא לא רק תניח קשרים סטטיסטיים בין גורמים עצמאיים, אלא גם תספק אחת ולתמיד הסבר על קשרים סיבתיים בין גורמים אלה. "גיליתי כאן קרקע בתולית", הוא אומר. "למעשה איש מבין הכלכלנים, מומחי המגפות וחוקרי מדעי החברה לא ידעו כיצד לטפל בקשרים בין סיבה ומסובב. והרי אין ספק שזו מטרה חשובה להבין מדוע חולה מת למרות שקיבל תרופה שהייתה אמורה להציל את חייו".

וכך, ב-1988 הוא השיק מערכת סיבה ומסובב הנשענת על תורת ההסקה הסיבתית וההסתברותית, בשנת 2000 כתב את הספר המדעי המסכם את התחום בהוצאת אוניברסיטת קיימברידג', וב-2018 את "ספר המה והלמה", שהנגיש את התיאוריה לקוראי המדע הפופולרי, ויצא בהמשך גם בישראל בהוצאת הקיפוד והשועל. למעשה, פרל הגשים חלום של כל מדען: לספק הסברים לתופעות ולא להשאירם ליד המקרה או ההשערה.

"יבוא יום ואנחנו נשעשע

אותו ונשרת אותו"

אם נקפוץ להווה, נראה כי פרל מסרב להתרגש מהגל החדש של בינה מלאכותית יוצרת, זו שנחנכה בנובמבר 2022 עם השקת הבוט ChatGPT בידת חברת OpenAI. למרות שהוא מעיד על עצמו כמשתמש חובב ("הוא עוזר לי לרכך מכתבים ביקורתיים שאני שולח לעמיתיי"), פרל אינו סבור שמודלי השפה הגדולים, עליהם מושתתים ChatGPT ודומיו, הם בהכרח התפתחות מדעית מרשימה. "אלה מודלים שלא מפקים חוכמה מהתנסות אמיתית בעולם, אלא מטקסטים שכתבו בני אדם שמבינים בעצמם את הקשר בין הסיבות לתוצאות. בצורה זו הוא מוגבל לניסיון ולהבנה של אלה שכתבו את הטקסט".

אז הטענה שלך היא שהבינה המלאכותית היוצרת היא יצור טיפיש?

"הבינה המלאכותית היוצרת, כפי שאנחנו מכירים אותה היום, מייצרת סלט של שמועות.

את השיחה איתו אנחנו מקיימים כשבלוס אנג'לס כבר 23:00 בלילה. אפשר לחשוב שפרל, שחגג השבוע יום הולדת 88, רק ירצה לסיים את השיחה וללכת לישון. אבל הוא ערני מתמיד, כאילו רק התחיל את היום. בכלל, למרות כל מה שעבר והספיק, נראה שאין לו שום כוונה להפסיק בקרוב.

"יש עוד המון שאני רוצה להשיג", הוא אומר. "יש לי כל כך הרבה רעיונות בבינה מלאכותית - אני יודע שיש הברים שאני יכול לעשות ואחרים לא יודעים. וגם מבחינה חברתית - אני מרגיש שיש לי המון מה להציע לעולם היהודי. אנחנו לא יודעים איך להגן על עצמנו ולבטא את צדקתה של ישראל באופן שמיישב את דעתם של השמאלנים. אני מרגיש שאני יכול לעשות את זה".

"הבינה המלאכותית

מפחידה אותי"

כשאנחנו שואלים את פרל על עתיד הבינה המלאכותית ניכר שהוא בדיסוננס תמיד. מצד אחד, על זה הוא עובד, את זה הוא חי. מצד שני, יש בו לא מעט חששות. "הבינה המלאכותית מפחידה אותי", הוא אומר, "היצור שאנחנו בונים עכשיו עלול לקבל רעיונות מהפכניים והוא עלול להיות הגולם שקם על יוצרו. כמדען אמנם אני לא משקיע הרבה זמן במחשבות האלה, אבל אולי אני חוטא לנכדתי כשאני ממשיך לעבוד על זה במקום לעצור".

כדי להבין יותר את החששות שלו, צריך לצלול מעט למפעל חייו של פרל. קצת קשה להאמין, אבל החלום האמריקאי שלו התחיל בכלל בישראל. הוא נולד וגדל בבני ברק (ועוד נגיע לזה), ובסוף שנות החמישים החל את דרכו המקצועית בלימודי הנדסת חשמל בטכניון. בהמשך הגיע המעבר לארה"ב - פרל השלים תואר שני בפזיקה באוניברסיטת ראטרטס ודוקטורט בהנדסת חשמל במכון הפוליטכני בברוקלין. ב-1970 הצטרף לבית הספר להנדסה ומדע שימושי של UCLA, אחת מאוניברסיטאות העילית של קליפורניה, שם הוא מכהן עד היום כפרופסור למדעי המחשב וסטטיסטיקה ומנהל המעבדה למערכות קוגניטיביות.

למעשה, בקליפורניה הוא החל לגעת בראשיתו של עידן אחר - תור הזהב של הבינה המלאכותית, זו שברבות השנים הוא עצמו הפך לאחד מעמודי התווך שלה. בשנים ההן האקדמיה והשוק פצחו במרדף אחר הניסיון לגרום ל-AI לקבל החלטות של מומחים - רופאים, חוקרי אקדמיה, מחפשי נפט. אלא שכאשר הם ניסו לשחזר את מומחיתם של בעלי מקצועות אנושיים, הדבר כמעט לא עבד, שכן הם נתקלו ברמה גבוהה של חוסר ודאות.

כאן פרל נכנס לתמונה ופיתח את תיאוריית "הרשתות הבייסיאניות" שמאחוריה עמד העיקרון הבא - כדי לזהות מחלה מסוימת אין

23.61x28.08	4/5	עמוד 10	G גלובס - מוסף	06/09/2024	91468620-6
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

במשפחותיהם או שלא היו להם הורמנויות. זה ממש לפי איך שהם מרגישים, ככה שאין יכולת לבקר את זה.

"נוסף לכך, מה שמלמדים את הסטודנטים לרפואה זה לא סביר. במקום לדבר על רפואה מדברים על כמה ישראל מוזיקה לעולם. לאחרונה התחילו כמה פרופסורים להתריע על הסיכונים שבעסקת רופאים ציונים".

והאוניברסיטה או הפרופסורים האחרים לא עושים כלום?

"זה מפריע לכולם, וחלק מהפרופסורים היהודים גם מתפטרים. רק בשבוע שעבר שמעתי פרופסורית שאמרה שהיא כבר לא יכולה לעבוד בצורה כזאת. אבל להנהלה לא באמת אכפת. למה? כי כדי לטפל בזה צריך להגיד את המילה 'ציוני' ולהתמודד עם הבעיה המרכזית שהיא החרמת ישראל. אף אחד לא מוכן לקחת על עצמו את זה, והאמת שגם לאף אחד אין את הידע בשביל זה."

"זו הבעיה הגדולה שלנו - אנחנו לא יודעים להגן על הציונות כתנועה שמגדירה את הזהות שלנו. גם למרצים היהודים אין היום ידע היסטורי ורעיוני על מה שקרה לפני 1948. צריך ללמד אותם. צריך לדעת איך להגן, צריך ללמוד על ארלוזורוב, צריך ללמוד על התנועה הציונית מהרצל ועד ימינו. צריך להבין את יהדות ארה"ב ולעזור לה להגדיר ולהגן על זהותה."

"הזנחנו את זה לגמרי, ואחרי 7 באוקטובר התחלנו לחזור לזה. היהודים שאני רואה כאן מתחילים להבין כמה ישראל הייתה חשובה וכמה היא חשובה היום. הם חוזרים לציונות באופן גלוי, הם מבינים שזה הרבה שמחזיק אותנו יחד".

איך תיראה השנה הקרובה בקמפוסים? אתה פסימי?

התלמידים היהודים שנמצאים שם הולך וקטן באופן משמעותי. היום אתה מוצא שניים-שלושה תלמידים יהודים בתוך כיתה של 200. בעבר זה היה משהו כמו 10% מהכיתה, אבל הם הצליחו להקטין את מספרם בצורה דרסטית".

איך זה קורה?

"לכאורה אסור להפלות מישהו בגלל היותו יהודי, ככה שאף אחד לא יגיד את זה. אבל מוצאים דרכים - למשל לחברי ועדת הקבלה יש אפשרות לתת נקודות זכות לאנשים שסבלו

המלאכותית משטרים רכאניים למטרותיהם: ברוסיה, בסין או באיראן ישתמשו בה לצרכים צבאיים ולמטרות תעמולה".

לא נוכל להכתיב לבינה המלאכותית כללי

'עשה ואל תעשה', כמו שלושת חוקי

הרובוטיקה שניסח הסופר אייזיק אסימוב?

"בזמנו חשבנו שנוכל לתת לבינה המלאכותית כללים כך שהיא לעולם לא תוכל לגרום נזק לבני האדם - אבל האמת היא שזה לא אפשרי. היא תעקוף את כל המגבלות. אין לנו באמת כלים כדי להזהיר אותה".

"חמאס יצר בקמפוסים מנהרות אינטלקטואליות"

מעבר לתחומי המחקר שלו, מאז 7 באוקטובר פרל רואה מקרוב את האנטישמיות הגואה בקמפוסים בארה"ב - הפגנות פרופלסטיות, מרצים אנטי-ציונים וסטודנטים שמופלים לרעה הפכו בשנה האחרונה לתופעות שגרתיות ברחבי האוניברסיטאות. כשזה הגיע, הוא לא ממש הופתע. "במשך שנים חמאס יצר בקמפוסים מנהרות אינטלקטואליות שפעלו נגד ישראל. כבר ב-2008 למשל, במהלך מבצע עופרת יצוקה, היה כינוס באוניברסיטה שלנו וממש נאמר שם שישארל מבצעת פשעי מלחמה ושאינן לה זכות קיום. למחרת מסקנה זו פורסמה בעיתון של האוניברסיטה כעובדה מוגמרת."

"באותה התקופה גם ראיתי שרוב המרצים בתוך המרכז ללימודי יהדות אינם ציונים. כיום אין מרצה אחד שמסוגל להרצות על תולדות הציונות בצורה אמיתית, כולם נגד ישראל. חלק אמרו את זה, חלק סתמו את הפה לאורך השנים, אבל ב-7 באוקטובר הכול יצא לשטח. אנשים כבר הפסיקו להתבייש. עד אז אנשים הסתתרו וטענו שהם פשוט לא אוהבים את ביבי או דברים בסגנון זה, אבל היום כבר אין בושה לומר שלישארל אין זכות להתקיים".

אחת המדינות שמניעות את "המנהרות האינטלקטואליות" האלה, לדברי פרל, היא קטאר. על פי דוח שפרסם המכון לחקר אנטישמיות (ISGAP), קטאר היא התורמת הזרה הגדולה ביותר לאוניברסיטאות בארה"ב ובמהלך השנים היא הזרימה מיליארדי דולרים ללא פיקוח. "אין לי ספק שהיא משחקת כאן תפקיד מרכזי, בגלוי ושלא בגלוי. בגלוי קטאר נותנת מענקים לאוניברסיטאות בלי לבקש בחזרה דבר. בנוסף, היא מביאה לכאן מלא סטודנטים מארצות מוסלמיות, ונותנת להם מלגות נדיבות. ואז, כשצריך לפעול, היא מספקת להם עורכי דין ואנשי מקצוע שמנחים אותם איך לפעול ואיך לדבר עם כתבים. יש להם כוח עצום".

באופן אישי אתה חווה אנטישמיות?

"היפה הוא שאני מוגן. כל החיים שלי, חוץ מרצח בני, הייתי מוגן מאנטישמיות וכמעט שלא ראיתי אותה בארה"ב. איש לא יעז לומר דבר נגד פעילותי הציונית. להפך, אני מוזמן אותם, אני רוצה שישאלו אותי שאלות קשות על ישראל, אבל הם לא מוכנים לשמוע. גם באופן כללי במחלקה למדעי המחשב רוב האנשים מוגנים."

"אבל במדעי החברה זה אחרת לגמרי. לצערי, גם מה שאני שומע מחברי הסגל בבית הספר לרפואה - זה לא ייאמן. ראשית, מספר

"כיום אין מרצה שמדבר על ציונות בצורה אמיתית, כולם נגד ישראל. הם סתמו את הפה לאורך השנים, אבל ב-7 באוקטובר הכול יצא לשטח. אנשים הפסיקו להתבייש"

"חלק מהפרופסורים היהודים מתפטרים. הם לא יכולים לעבוד בצורה כזאת. אבל להנהלה לא באמת אכפת, כי כדי לטפל בזה צריך להגיד את המילה 'ציוני'"

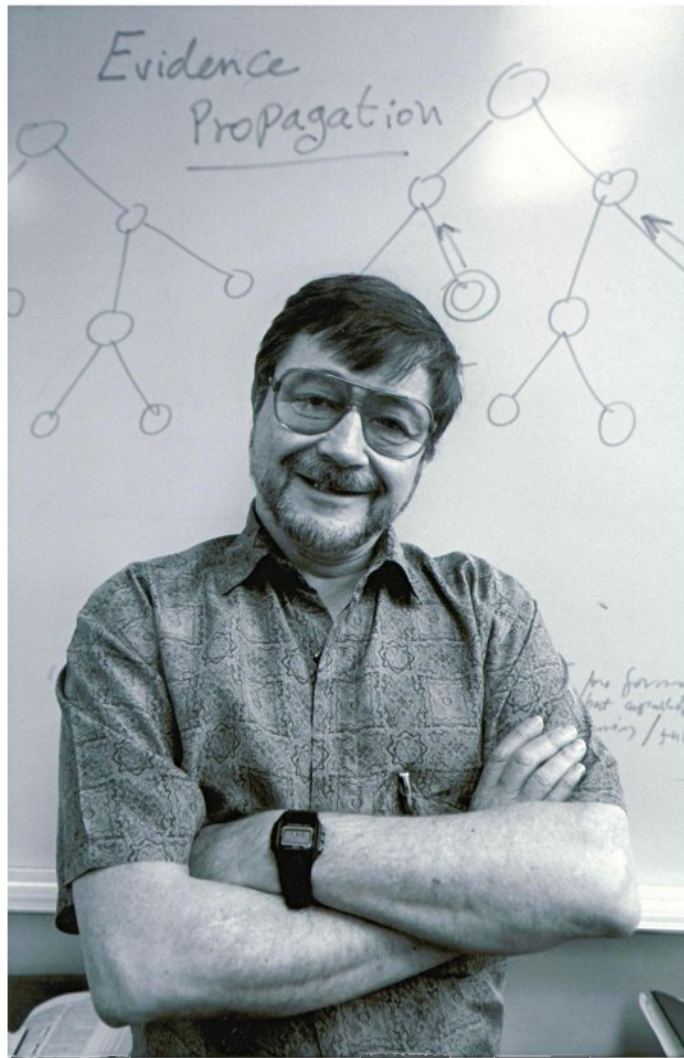
"כיום שהודיעו לי שמצאו את הסרטון של דניאל, לא הבנתי איך אפשר להמשיך לחיות. איני יכול לעודד את משפחות החטופים, כיוון שנכשלת בעצמי בהצלת הבן שלי"

פרל לצד תמונת בנו דניאל ז"ל. רצח בני הייתי עסוק בארבע האמות שלי

25.33x30.99	5/5	12	עמוד	מוסף - גלובס	06/09/2024	91468621-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790						

פרל ב'1993. התיאוריה שלו זיכתה אותו בפרס סירינג היוקרתי

"הבינה המלאכותית היוצרת, כפי שאנחנו מכירים אותה היום, מסתכלת בעקסטה שהיא קראה, לוקחת אסוציאציות ועושה סלט של שמועות. זה לא הכיוון הנכון"

"בזמנו חשבנו שנוכל לתת לבינה המלאכותית כללים כך שהיא לעולם לא תגרום נזק לבני האדם - אבל האמת היא שזה לא אפשרי. היא תעקוף את כל המגבלות"

"היצור שאנחנו בונים עכשיו עלול לקבל רעיונות מהפכניים ולהיות הגולם שקם על יוצרו. אולי אני חוטא לנכדיי כשאני ממשיך לעבוד על זה במקום לעצור"

רבא שלי, חיים פרל, שהיה ממייסדי העיר". בשנה האחרונה הוצע לפרל לדבר עם משפחות החטופים, כמי שנקלע בעל כורחו לסיטואציה דומה, אך הוא סירב. "אני מרגיש שאין לי מה לומר להם. אני מרגיש שאיני יכול לעודד אותם כיוון שאני מייצג כישלון, לא הצלחתי להציל את הבן שלי. מה אגיד להם? אבל אני כן רואה שהם עושים בדיוק מה שעשיתי - גרתמים למאמץ גבוה מאוד בניסיון לעזור לאומה. "מה שנתן לי אפשרות להתקיים ולהמשיך לחיות הוא ההבנה שאני לא בשביל עצמי, אלא

"האויבים שלנו מתכוננים בצורה מסודרת לקראת מאבק חריף על דמותה של האקדמיה. הם לא יוותרו. מנגד, יש כאן גם התארגנות של אנשי סגל יהודים, ואנחנו הולכים לעשות העדפה לסטודנטים יהודים וישראלים, כמובן לפי החוק. כיוון שהעולם המדעי מתחיל להדיר את החוקרים הישראלים, אז חובתנו היא לתת קונטרול. איך נעשה את זה? אפשר להקדיש את הזמן החופשי שלנו לעבודה מחקרית עם ישראלים ולהעדיף אותם בכל צורה אפשרית. לשמחתי, נראה כי סגל המרצים היהודי החליט - עד כאן. 7 באוקטובר הגענו להכרה של מה חשוב ומה לא".

ובתוך אווירת האנטישמיות הזאת, בעוד חודשים יתקיימו הבחירות בארה"ב. אם שואלים את פרל, יש סיבה לראווג מכל הצדדים. "האמת, אני לא בטוח בקמלה האריס. היא נתנה כמה הצהרות טובות וכמה הצהרות בעייתיות. אני כל הזמן כותב ומבקש שהיא תאמר שהיא ציונית, אבל בניגוד לביידן, היא עדיין לא אמרה את זה. ייתכן שהאנטישמיות תתגבר אם היא תיבחר - חשוב לה מאוד הקול הערבי, היא עושה כל מה שהיא יכולה כדי לא להרגיז אותנו. זה מדאיג אותי. היא נותנת לאנשים מפוקפקים להוליך אותה".

ומה הצד השני? על טראמפ אתה סומך? "טראמפ? אוי ואבוי. אני לא מבין איך במדינה הכי נאורה בעולם נותנים לנו לבחור בין שני אנשים כאלה".

"ידענו שדניאל מסתכן אבל לא הבנו כמה"

אחד האירועים הטראגיים והמכוננים בחייו של פרל היה רצח בנו דניאל. בשנת 2002 דניאל, שעמד בראש סניף מרכז אסיה של "הוול סטריט ג'ורנל", נשלח לתחקיר על ריצ'רד ריד, מחבל בריטי שהורשע בניסיון לפוצץ מטוס נוסעים. בדרך לשם הוא נחטף בידי "התנועה הלאומית לשיקום הריבונות הפקיסטנית", שדרשה מארה"ב, בין היתר, לשחרר פקיסטנים מהכלא האמריקאי. שישה ימים לאחר מכן החוטפים ערפו את ראשו ובהמשך אף הופצה קלטת וידאו שמתעדת את הרצח.

"זה היה פשוט חלום בלהות", נזכר פרל. "ידענו שדניאל מסתכן אבל לא הבנו כמה. בזמנו הייתה הילה סביב עיתונאים וחשבנו שלא פוגעים בהם. למעשה, הוא העיתונאי הראשון שנרצח בצורה כזו".

אתה זוכר את היום שבו קיבלתם את הבשורה?

"בהחלט, אשתי רות ז"ל התעוררה והרגישה שמשוה לא בסדר. היא ניסתה להתקשר אליו והוא לא ענה. אני לא מאמין בטלפתיה ודברים כאלה, אבל היה שם משוה. ביום שהודיעו לי שמצאו את הסרטון שלו, פשוט לא הבנתי איך אפשר להמשיך לחיות. אני מרגיש גם המון אשמה על שלא הצלחתי להציל אותו".

בחרת שלא לצפות בסרטון הרצח שלו. "נכון, אני לא רוצה להסתכל, לא רוצה לשמוע. מה שכן, התרגשתי לשמוע את המילים האחרונות שלו: 'אני יהודי אמריקאי מקליפורניה. אני בא ממשפחה ציונית. אבי יהודי, אמי יהודייה ואני יהודי. בעיר בני ברק יש רחוב על שם סבא

בשביל משהו גדול ממני. אני חוליה בשרשרת ותפקידי להחזיק בה. עד רצה בני הייתי עסוק בארבע האמות שלי, במשוואות ובאלגוריתמים. האירוע הזה דחף אותי לדבר ברבים גם מול אנשים שלא יודעים מה זה משוואות".

"מצטער שעזבתי את ישראל. לא הייתי עושה זאת שוב"

קשה מאוד לסכם את יהודה פרל. הוא יהודי, פרופסור, חוקר, אבא של. אבל לפני הכול, כך נראה, הוא ישראלי, ציוני אמיתי, כזה שנולד בבני ברק וחווה כילד את הקמת המדינה. "הייתה לי ילדות מצוינת", הוא נזכר. "בכל הזדמנות אני אומר תודה למורים שלי בתיכון צייטלין בתל אביב. הם היו עילויים, פרופסורים מגרמניה שהגיעו לארץ ולא מצאו עבודה באקדמיה אז הלכו ללמד בגימנסיה. הם ראו בנו את ההמשכיות המדעית שלהם ונתנו לנו כל מה שהם יכולים. אני התוצר של הניסיון החינוכי הזה, שהיה יחיד במינו בכל ההיסטוריה החינוכית. איפה אפשר למצוא היום פרופסורים שמלמדים בתיכון?".

אתה מתגעגע לישראל?

"לגמרי. אני רואה את בני ברק בחלום כל יום. בכל פעם שמזכירים את פלוצקר מהמכולת הלב שלי מתרחב. אני ממש מרגיש שאני חי שם עד היום. מה שכן, אני יודע שהעיר עברה שינוי גדול וזה כואב לי. אני כבר לא בטוח שזוכרים שם את סבא שלי, חיים פרל, שהיה ממייסדי העיר הציונים. לא האמנתי שהם שינו את רחוב הרצל לרחוב הרב שך. אבל למרות הכול הילדות שלי עוצבה שם".

האמנת שיום אחד הילד הזה מבני ברק

ישתקע בארה"ב עם רזומה כל כך מרשים?

"ממש לא. באתי לכאן לעשות דוקטורט, לעשות את המיליון ואז לחזור לארץ. אני עדיין עובד על המטרה השנייה (צחק). בינתיים נולדו לי כאן ילדים ודי נתקענו פה. במובן מסוים אני מצטער שעזבתי את הארץ. לא יודע אם הייתי עושה את זה עוד פעם".

מצד אחד, פרל הוא חוקר שמתעסק בסיבתיות ושקוע במשוואות. מצד שני, העולם היהודי נמצא עמוק בדמו. הנושאים לא תמיד משתלבים אך לקראת סוף השיחה פרל מנסה להבין. "העולם כיום מבלבל וחסר סיבתיות לגמרי, בייחוד במה שקשור לקונפליקט הערבי-ישראלי. למשל, אבו מאזן אומר באו"ם שאנחנו צאצאים של הכוזרים ומנסה להסיט את הדיון לשם. אני טוען שבהגדרת הילדות זיכרון קולקטיבי הוא הרבה יותר חשוב מקשר גנטי. שיבוא עבאס ויזכיר לי שסבא שלי היה כוזרי, אז מה? אני הלכתי עם יהושע כשעברנו את הירדן, זה הזיכרון הקולקטיבי שלי. ההיסטוריה הקולקטיבית היא הוכחה ושייכות יותר מכל קשר, כולל גנטיקה או נוכחות פיזית. "אני יכול לשיר שירים שנוצרו במזרח התיכון לפני 3,000 שנה, כמו למשל שירת הים. כל ילד ישראלי יכול לשיר את זה. ולפלסטינים? אין שיר אחד מלפני הנכבה. כן, אני מייחס חשיבות רבה לשירים כי הם מהווים מראה לזיכרון הקולקטיבי שלנו".